

BURSA İL İSTİŞARE TOPLANTISI SONUÇ BİLDİRİSİ

04.10.2023

Kurumumuz, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "İstişare komisyonu ve istişare toplantıları" başlıklı 22'nci maddesinde yer alan "*Kurum, insan hakları sorunlarını tartışmak ve insan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, sosyal ve mesleki kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, basın ve yayın kuruluşları, araştırmacılar ve ilgili diğer kişi, kurum ve kuruluşların katılımıyla merkezde ve illerde istişare toplantıları gerçekleştirir.*" hükmü kapsamında istişare toplantıları gerçekleştirmekle görevlendirilmiştir. Bu kapsamda 04.10.2023 tarihinde Kurumumuz tarafından, Bursa İlinde Kanun'da bahsi geçen paydaşlarla istişare toplantısı gerçekleştirilmiştir.

İnsan hakları sorunlarının tartışılması ve insan hakları konularında bilgi ve görüş alışverişinde bulunulması amacıyla düzenlenen toplantıda:

- Görme engelli bireylerin savcılık, mahkeme, banka ve noterlerde imza atarken bağımsız yaşam haklarının ihlal edildiği, kendilerinden iki tanık huzurunda imza atmaları talep edilerek bireysel olarak yapmak istedikleri işlemlerin gerçekleştirilmediği, ilgili mevzuat hükümlerinde görme engelli bireylerin ancak talepleri halinde iki tanık huzurunda işlem yapacağı ve talep etmemeleri durumunda tanığa gerek olmadığı düzenlendiği, uygulamaya bakıldığında ise, görme engelli bireylerin korunması amacıyla iki tanık gerektiği ileri sürülerek işlemlerin yapılmadığı, ancak bu şekilde bir uygulamaya gidilmesinin de görme engellilerin insan onuruna aykırılık teşkil ettiği, hukuki işlemin gerçekleştirileceği belgelerin Braille alfabesiyle basılması veya ilgili metinlerin ekran okuyucu programlarca okunabilecek şekilde elektronik formatta düzenlenmesi gibi alternatif yollarla bu sorunun çözülmesinin mümkün olduğu,
- Görme engelli bireylerin; sesli anons sistemleri ve erişilebilir uygulamaların olmaması nedeniyle toplu taşıma araçlarına herkesle eşit şekilde erişemediği, kaldırımlarda yer alan ağaç, direk veya kaldırıma park eden arabalar gibi engeller ve hissedilebilir zeminlerin yokluğu sonucunda fiziki erişilebilirliğin tam anlamıyla sağlanamadığı, tüm bunların engelli bireylerin toplumsal ve sosyal yaşamda herkesle eşit biçimde yer alabilmelerini güçleştirdiği,
- Engelli bakım aylıkları kapsamında yapılan ödemelerin yeterli olmadığı ve tutarın arttırılması gerektiği,

- Bursa'nın Osmangazi ilçesinde yer alan Çekirge Caddesi'ndeki kaldırımların yenilenmekte olduğu, buna rağmen görme engellilerin kullandığı hissedilebilir zeminin tam üzerinde bir reklam tabelasının bulunduğu, reklam tabelalarının kaldırımlarda geçişi engelleyecek şekilde konumlandırılmasının, hem engelli hem de engelsiz bireylerin zor durumda kalmasına yol açabildiği,
- Engelli bireylerin eğitim aldığı okullar ile, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri gibi mekanlarda zaman zaman darp veya istismar gibi olumsuz vakalarla karşılaştığı, sınıflarda kamera sisteminin bulunmasının, hem eğitimcilerin hem de engelli bireylerin korunması bakımından faydalı olacağı,
- Engelli bireylerin, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinden faydalanması ve bu merkezlere erişimi hususunda mevzuat ve uygulama kaynaklı sorunların yaşandığı, söz konusu sorunların ortadan kaldırılmasının, engelli bireylerin eğitim hakkına erişimi bakımından önem arz ettiği,
- Kaynaştırma eğitimi alan engelli bireylerin buldukları sınıflarda, bazı öğrenci velilerinin çocuklarının engelli bir çocukla aynı sınıfta eğitim görmesini istemediği, bu durumun engelli çocukların eğitim hakkını ihlal edebilecek sonuçları beraberinde getirdiği,
- Engelli çocuğu bulunan ailelerin kimi zaman diğer ailelerden gelen ve insan onurunu zedeleyecek tepkilerle karşılaştığı, bu durumun, engellilik hususunda toplumun doğru bilgi sahibi olamamasından kaynaklandığı, toplumun dezavantajlı kişilerle ilgili farkındalık kazanabilmesi için, milli eğitim müfredatında dezavantajlı kişilere yönelik bilinç oluşturacak içeriklerin daha fazla yer alması gerektiği,
- Engelli kişilerin üniversite mezunu olmalarının teşvik edilmesi ve bu suretle karşı karşıya kaldıkları sorunları bizzat kendilerinin ifade etmelerinin sağlanması gerektiği, engellilerin üniversitelere yerleşmesi hususunda ek kontenjanlar gibi yollarla bu sürecin kolaylaştırılmasının faydalı olacağı,
- Bazı hastalıkların tedavisinin hiçbir sosyal güvence kapsamına alınmadığı, ancak tedavi masraflarının tamamıyla kişiye yüklenmesinin sağlık hakkına erişimi imkânsız kılabilirdiği,
- Başörtülü veya çarşafly kişilerin hala aşağılayıcı söylemlerle karşı karşıya kalabildiği,
- 4857 sayılı İş Kanunu'nun, eski hükümlülere ilişkin 30'uncu maddesinin, 5763 sayılı kanun ile değiştirildiği; ilgili değişiklik ile özel sektöre ait iş yerlerinde eski hükümlü çalıştırma zorunluluğunun tamamen kaldırıldığı ve sadece kamu işyerlerinde %2 oranında eski hükümlü işçi çalıştırma uygulamasının devam ettiği, bu nedenle eski hükümlülerin iş bulma konusunda ciddi anlamda zorluk çektiği ve bunun sonucunda zaman zaman

yeniden suça sürüklenebildiği, özel sektör için ilgili zorunluluğun yeniden düzenlenmesine ilişkin bir kanuni değişiklik ile söz konusu sorunun ortadan kaldırılabileceği,

- Babalık izninin on gün olmasının; mevcut durumda aile kuran ve çocuk sahibi olan insanların mağduriyeti ile sonuçlandığı, bu sürenin kişilerin çocukları ile ilgilenebilmesi bakımından çok yetersiz olduğu, uluslararası alanda kabul gören standartlar araştırılarak, bu tür izinlerin söz konusu standartlara göre yeniden düzenlenmesine ihtiyaç bulunduğu,
- İlköğretim okullarında devam etmekte olan sınıf annesi uygulamasının olumsuz sonuçlara yol açtığı ve sınıf annelerinin, öğrencilerin oturma düzeni gibi çeşitli konulara müdahale ederek bazı ayrımcı uygulamaları pekiştirebildiği,
- Kimi okullarda öğrencilerin çoğunu Suriyeli çocukların oluşturduğu, bunun sonucunda Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenemediği, öğretmenlerin Türkçe bilmeyen bu öğrencilerle iletişim kuramadığı ve öğrencilere bilgi aktaramadığı, aynı zamanda çocukların çoğunun Arapça konuşması nedeniyle Türk öğrencilerin okula uyum konusunda sorunlarla karşılaştığı, bu nedenle öğretmenlerin eğitimde fırsat eşitliğini sağlama hususunda zorluklar yaşadığı ve Suriyeli öğrencilerin Türk toplumuyla kaynaştırılmasının gerçekleştirilemediği, öğrencilerin ve öğretmenlerin mağdur olmaması adına, taşınmalı eğitim gibi uygulamalarla, Suriyeli öğrencilerin okullara dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması gerektiği,
- Bursa Uludağ Üniversitesi Mustafa Kemal Paşa Meslek Yüksekokulu'nda yaklaşık 500 öğrencinin eğitim görmekte olduğu, ancak ilçede, il dışından gelen öğrencilerin barınabileceği bir öğrenci yurdunun bulunmadığı, öğrencilerin barınma hakkına eşit erişiminin tesis edilmesi gerektiği,
- Çocuk evlerinde devlet koruması altında kalmakta olan çocukların, bu durumu okullarda öğretmenleri ile paylaştıkları, ancak sonrasında akranlarından gelen ve özel hayatlarını ilgilendiren çok sayıda sorunun muhatabı hâline geldikleri, bu durumun eğitim hayatlarını zorlaştırdığı,
- Çocuk evlerinde kalan bazı zihinsel engelli çocukların diğer çocuklara zarar vermekte olduğu, bu hususta bir çözüm üretilmesi ihtiyacının bulunduğu,
- Okullarda çalışan personelin, çocuk evlerinde kalmakta olan çocukların okul kaydı ile ilgili sorunlar çıkarabildiği ve çocukları okula kaydetmek istemediği, bunun çocukların eğitim hakkını ihlal ettiği,
- Cezaevi, nezarethane, geri gönderme merkezi gibi alıkonulma merkezleri ile huzurevi, çocuk evi, engelli bakım merkezi gibi kişilerin koruma altında tutulduğu yerlerde çalışan personele yönelik, TİHEK tarafından, belirli periyotlarla düzenli şekilde

gerçekleştirilecek insan hakları eğitimlerinin, bu yerlerdeki hak ihlallerini önlemek bakımından oldukça etkili olacağı,

- Üniversitelerde insan hakları bilincini arttırmak ve sosyal sorumluluk projelerini desteklemek amacıyla yürütülmekte olan dersler kapsamında, huzurevi, çocuk evi, kadın sığınma evi, cezaevi gibi mekânların ziyaret edilmek istendiği ancak bu mekânlara giriş için izin alabilme noktasında sıkıntılarla karşılaşıldığı, konuyla ilgili hem bu mekânlardaki kişilerin güvenliğini sağlayacak hem de öğrencilerin söz konusu mekânlarda kalmakta olan kişilere destek olabilmelerini kolaylaştıracak bir çözüm yolunun bulunmasına ihtiyaç olduğu,
- Huzurevi, çocuk evi gibi yerlere gönüllü kişilerce gerçekleştirilecek ziyaretler öncesinde, ziyareti gerçekleştirecek kişilere bir eğitim verilmesinin faydalı olacağı, söz konusu eğitimler için ilgili kurumlarda birimler oluşturulması ve eğitim modülleri geliştirilmesinin zorunluluk arz ettiği, bu yolla kurumlarda kalan kişilere yönelik yaklaşımın nasıl olması gerektiği hususunda bilgi sahibi olunabileceği ve ziyaretçilerin kurumda kalan kişilerin psikolojisini olumsuz yönde etkileyebilecek tutum ve davranışlarda bulunmaktan kaçınmalarının sağlanabileceği,
- Bursa Ali Osman Sönmez Huzurevi'nde kalan yaşlıların, altı ay sürecek bir tadilat gerçekleştirileceği belirtilerek huzureviden çıkarıldığı, bunun sonucunda yaşlıların uzun bir süredir farklı farklı yerlerde kalmakta olduğu ve tadilatın hala sürdüğü, bu durumun yaşlıları mağdur ettiği ve tadilatın acilen bitirilmesine ihtiyaç duyulduğu,
- Son yıllarda geçici koruma statüsü kapsamında Türkiye'ye gelen yabancı sayısında ciddi bir artış yaşandığı, bu durumun; ekonomik sıkıntılar, sağlık ve eğitim kurumlarında yetersizlikler, işsizlik ve güvenlik problemleri gibi sorunların ortaya çıkmasını tetiklediği, bunun sonucunda söz konusu kişilere yönelik ırkçılık içeren tutum ve nefret söylemlerinin de artmakta olduğu, hem geçici koruma statüsündeki bireylerin hem de vatandaşların haklarını koruyacak çözümlerin hayata geçirilmesine gereksinim duyulduğu,
- Gün geçtikçe Suriyeli kişilerin daha fazla ayrımcı muamele ile karşılaşmakta olduğu, TİHEK'in ırkçı söylemleri ve ayrımcılık içeren muameleleri ortadan kaldırma noktasında faaliyet göstermesinin, ilgili kişilerin haklarının korunması bakımından gereklilik arz ettiği,
- Özel sektörde ve kamu kurumlarında çalışanlar için ibadetlerin yerine getirilebilmesi amacıyla uygun yerlerin tahsis edilmesi ve mesai saatlerinin buna göre tanzim edilmesi gerektiği,
- Sokaklardaki başıboş hayvanların kişilere zarar verebildiği ve kimi zaman ölümlere yol açabildiği, yaşam hakkının en üstün insan hakkı olduğu ve bu nedenle konuyla ilgili tedbirlerin hayata geçirilmesinin zorunluluk arz ettiği,

- Toplumda insan hakları ve dezavantajlı kişilerin haklarına ilişkin bir bilgi ve bilinç eksikliğinin söz konusu olduğu, bu sorunun ortadan kaldırılabilmesi için, üniversitelerde topluma hizmet adı altında yürütülen dersler kapsamında öğrencilere insan hakları eğitiminin verilebileceği, sonrasında bu öğrencilerin ilköğretim okullarında çeşitli etkinlikler yapmalarının teşvik edilebileceği ve bu suretle öğrendiklerini küçük yaşlardaki öğrencilere de aktarmalarının sağlanabileceği, aynı şekilde öğretmenlerin seminer dönemlerinde aldıkları eğitimlerde insan haklarına ilişkin içeriklerin de yer almasının faydalı olacağı,
- Ülkemizde insan hakları ihlallerinin, ancak kişilerin belirli haklarının ihlal edilmesinin ardından gündeme geldiği, oysa hak ihlali ortaya çıkmadan önce insan haklarına yönelik bilincin var olması gerektiği, aynı şekilde kişilerin yalnızca kendilerinin tecrübe ettiği hak ihlalleri hakkında, ihlal sonrasında bilgi edinebildiği ve başkalarının karşılaştığı sorunlardan çoğu zaman haberdar olamadığı, bahse konu tüm bu hususların ise temel olarak, milli eğitim müfredatında yer alan insan haklarına ilişkin derslerin yalnızca teorik bilgilerden ibaret olmasından kaynaklandığı, bunun sonucunda derslerin uygulamada neye karşılık geldiğinin anlaşılamadığı, bu nedenle ilgili derslerin uygulamalı biçimde, hak ihlalleri ile karşılaşılan yerlere bizzat gidilerek ve hak ihlallerinin ne gibi sonuçlara yol açtığı gösterilerek anlatılmasına ihtiyaç olduğu, bu yolla öğrencilerin birtakım etik değerleri ve çeşitli kurallara uymaları gerektiği bilincini küçük yaşlardan itibaren kazanabileceği,
- TİHEK tarafından online istişare toplantıları düzenlenmesinin de önemli katkılar sağlayabileceği,
- TİHEK'in toplum tarafından yeterince bilinmediği, bu nedenle Kurumu tanıtıcı faaliyetlere ağırlık verilmesi gerektiği,
- Bazı il ve ilçe kurullarının önceki dönemlerde belirli aralıklarla toplanırken, mevcut durumda toplanamadığı, bu toplantıların oldukça faydalı olması nedeniyle düzenli bir şekilde icra edilmeye devam edilmesi gerektiği

hususları gündeme gelmiştir.

Kurumumuz tarafından anılan toplantıda dile getirilen görüşler ve talepler bundan sonraki gerçekleştirilecek faaliyetlerde dikkate alınacak; ayrıca konuya ilişkin icrai kurumlara da gerekli bilgilendirmeler yapılacak ve belirli aralıklarla takipleri sağlanacaktır.